

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР У ПРОСТОРІ ВПЛИВУ VUCA-СЕРЕДОВИЩА НА СТАБІЛЬНІСТЬ

©2023 ЖЕЖЕРУН Ю. В.

УДК 336.71
JEL: C62; D50; G21

Жежерун Ю. В. Банківський сектор у просторі впливу VUCA-середовища на стабільність

Мета статті полягає в дослідженні особливостей підтримання фінансової стабільності банківського сектора під впливом деструктивних факторів VUCA-середовища. Аналіз публікацій дозволив виявити сутність концепції VUCA-середовища та систематизувати його основні компоненти. Обґрунтовано, що VUCA-середовище викликає кумулятивний процес як джерело та матеріальний носій економічного розвитку, відповідальний за його хвилеподібний характер. У результаті дослідження було доведено, що VUCA-середовищу притаманні хаотичні зміни, не пов'язані з економічними циклами. При цьому останні здатні прискорюватися в результаті впливу цифрових технологій і VUCA-середовища на ВВП. Виявлено, що застосування цифрових технологій забезпечує своєчасність інформації, допомагає ідентифікувати нові проблеми з точки зору ризику та контролю, покращує розуміння того, що може піти не за планом, загострює передбачливість щодо відповідної стратегії реагування. У статті систематизовано погляди основних економічних шкіл на чинники фінансової нестабільності. Запропоновано чинники нестабільності банківського сектора та системних ризиків розглядати через призму VUCA з метою оцінювання можливостей банків протистояти системним ризикам. Визначено сутність і систематизовано структуру банківських ризиків у вигляді матриці на підставі врахування особливостей кількісної або якісної оцінки та джерел їх продукування. Виділено системні ризики у складі зовнішніх фінансових ризиків як найбільш небезпечні для функціонування банківського сектора. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є виявлення особливостей забезпечення фінансової стабільності банківського сектора під впливом цифрових трансформацій на цей процес.

Ключові слова: VUCA-середовище, фінансова стабільність, цифрові трансформації, циклічність, банківські ризики.

Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 28.

Жежерун Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління, інформаційних технологій та права, Черкаське відділення Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. В. Чорновола, 164, Черкаси, 18028, Україна)

E-mail: Julia_Dm@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8200-730X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAE-5470-2020>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57203142733>

UDC 336.71
JEL: C62; D50; G21

Zhezherun Yu. V. The Banking Sector in the Space of Influence of the VUCA Environment on Stability

The article is aimed at studying the peculiarities of maintaining financial stability of the banking sector under the influence of destructive factors of the VUCA environment. The analysis of publications allowed us to identify the essence of the concept of the VUCA environment and systematize its main components. It is substantiated that the VUCA environment causes a cumulative process as a source and material carrier of economic development, responsible for its undulating nature. As a result of the study, it was proved that the VUCA environment is characterized by chaotic changes that are not associated with economic cycles. At this, the latter are able to accelerate as a result of the impact of digital technologies and the VUCA environment on GDP. It is revealed that the use of digital technologies ensures the timeliness of information, helps to identify new problems in terms of risk and control, improves understanding of what may go wrong, sharpens foresight regarding the appropriate response strategy. The article systematizes the views of the main economic schools on the factors of financial instability. It is proposed to consider the factors of instability of the banking sector and systemic risks through the prism of VUCA in order to assess the capabilities of banks to withstand systemic risks. The essence banking risks is determined and the structure of these risks is systematized in the form of a matrix on the basis of taking into account the features of quantitative or qualitative assessment and sources of their production. The systemic risks in the composition of external financial risks as the most dangerous for the functioning of the banking sector have been allocated. Prospects for further research in this direction are to identify the peculiarities of ensuring financial stability of the banking sector under the influence of digital transformations on this process.

Keywords: VUCA environment, financial stability, digital transformations, cyclicity, banking risks.

Fig.: 5. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 28.

Zhezherun Yuliia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Information Technology and Law, Cherkasy branch of Ivan Franko National University of Lviv (164 V. Chornovola Str., Cherkasy, 18028, Ukraine)

E-mail: Julia_Dm@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8200-730X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAE-5470-2020>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57203142733>

Накопичення дисбалансів в економіці країни призводить до наростання нестабільності та невизначеності макросередовища, що є характерною ознакою VUCA-середовища (акронім з англ. *V* – *volatility* (нестабільність); *U* – *uncertainty*

(невизначеність); *C* – *complexity* (складність); *A* – *ambiguity* (неоднозначність)). При цьому VUCA-середовище привносить дестабілізуючий вплив на функціонування як банківського, так і реального секторів економіки. Банківський сектор під впливом

нестабільності продукує ризики, які її підсилюють та викликають негативний синергетичний ефект. Своєю чергою, стабільність дозволяє забезпечити їх безперебійне функціонування. Вплив деструктивних факторів VUCA-середовища ускладнює підтримання фінансової стабільності банківського сектора та потребує застосування цифрових технологій як інструменту протидії ризикам.

У науковій економічній літературі VUCA-середовище розглядається в працях таких учених, як: І. Луценко [26], С. Халатур, А. Величко, О. Павленко, О. Карамушка, М. Губа [10] та ін. Зокрема, С. Халатур зі співавторами під VUCA-середовищем розуміє «хаотичне та швидко мінливе ділове середовище, яке на основі мінливості, невизначеності, складності та неоднозначності сучасного світу трансформує підхід банків до аналізу стабільності» [10]. І. Луценко розглядає невизначеність як основу VUCA та виділяє такі види невизначеності: незнання (відсутність будь-якої інформації для формування ланцюгів поставок), невідомість (можливість передбачити виникнення тих чи інших подій, але відсутність перспективи дати їм імовірнісну оцінку) та ризик (можливість передбачити ймовірність настання того чи іншого результату) [26]. На наш погляд, головним компонентом VUCA є нестабільність, під якою в економічній літературі [11; 16] прийнято розуміти «виняткову подію, яка проявляється внаслідок екзогенних шоків, недосконалості ринків і цінової нестабільності, найвищою формою прояву якої є криза». М. Goldstein [8, р. 77] характеризує банківську нестабільність як ситуацію, коли класифіковані кредити становлять 15–20% кредитного портфеля, а витрати на порятунок банківського сектора перевищують 5% ВВП.

Відповідно до проведених наукових досліджень варто визначити, що VUCA-середовище виникає в умовах нестабільності, під впливом певних деструктивних змін, які не піддаються прогнозуванню. VUCA-світ характеризується хаосом, турбулентністю і мінливим бізнес-середовищем. Таким чином, можна припустити, що:

- 1) VUCA-середовищу притаманні хаотичні зміни, відмінні від економічних циклів та непов'язані з ними;
- 2) між VUCA-середовищем та інноваційною діяльністю (цифровими трансформаціями) є певний взаємозв'язок;
- 3) ризики, які виникають у банківській сфері, слід розглядати через призму VUCA.

Спробуємо довести ці гіпотези більш детально, дослідивши економічні цикли та зміни, викликані розвитком інноваційної діяльності.

Метою статті є дослідження особливостей підтримання фінансової стабільності банківського сектора під впливом деструктивних факторів VUCA-середовища.

Історично термін «VUCA-середовище» перейшов у соціально-економічну площину з військової практики, де визначав «складний і неоднозначний багатосторонній світ, в якому доводиться діяти військовим» [26]. Концепція VUCA-середовища набула своєї актуальності в кризових умовах, зокрема:

- ✦ у 1990-х роках у військовій сфері США після закінчення «холодної війни»;
- ✦ у бізнес-сфері після світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр.;
- ✦ у соціальній сфері в умовах пандемії COVID-19;
- ✦ у всіх сферах в умовах війни в Україні з 24.02.2022 р., у результаті руйнування об'єктів стратегічно важливих секторів економіки, особливо критичної інфраструктури.

Відмінними характеристиками таких подій є швидкість і різючість змін політичного та соціально-економічного середовища. Прийнято вважати, що VUCA-середовище змінило більш прогнозоване та передбачуване SPOD-середовище (рис. 1).

Вважаємо, що VUCA-середовище викликає кумулятивний процес як джерело і матеріальний носій економічного розвитку, відповідальний за його хвиляподібний характер.

В економічній літературі кумулятивні процеси описані здебільшого як характеристики життєвих циклів, які задають якісні особливості параметрам; протікають або по зростаючій, крок за кроком, або революційним шляхом, через періодичні якісні «стрибки». Результатом дії кумулятивного процесу є «кумулятивний ефект – економічний, фінансовий ефект, що досягається за рахунок поступового накопичення, нарощування, зосередження чинників і подальшого їх прояву в один конкретний момент, що має характер вибухової, пробивної дії» [23, с. 79].

Під циклічністю розуміють загальну форму руху національних і світового господарств як єдиного цілого, яка характеризується нерівномірністю функціонування різних елементів національного господарства, зміною революційних і еволюційних стадій його розвитку, економічного прогресу. Найбільш відомими в економічній науці є цикли згідно з теорією М. Кондратьєва (1925 р.) [24], побудовані на основі емпіричного аналізу масиву економічних показників різних країн, зокрема: індекси цін, державні боргові цінні папери, номінальна заробітна плата, показники зовнішньоторговельного обігу, видобуток вугілля та золота, виробництво свинцю, чавуну. Виявлення закономірностей повторення економічних циклів дозволило закласти ідеї індикативного планування з метою досягнення макроекономічної рівноваги.

Послідовники теорії [1; 3; 6; 7, р. 67; 12–14; 18; 19, р. 155; 20] вказують на існування певної закономірності між циклічністю та промисловими (науково-технічними) революціями (рис. 2). Довжина циклу в різних джерелах залежить від обраних індикаторів,

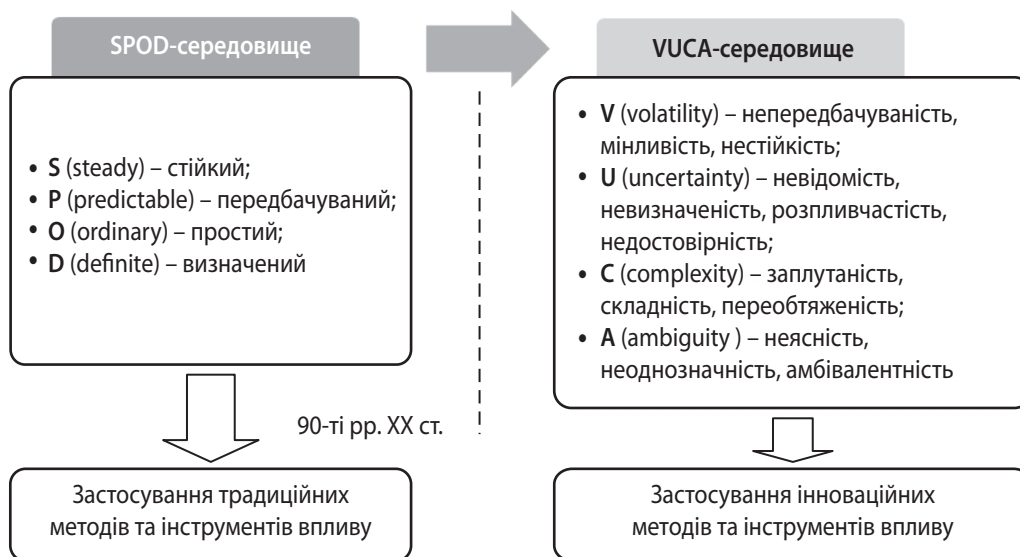

Рис. 1. Характеристика понять «SPOD-середовище» та «VUCA-середовище»

Джерело: авторська розробка з урахуванням [27, с. 101; 28].

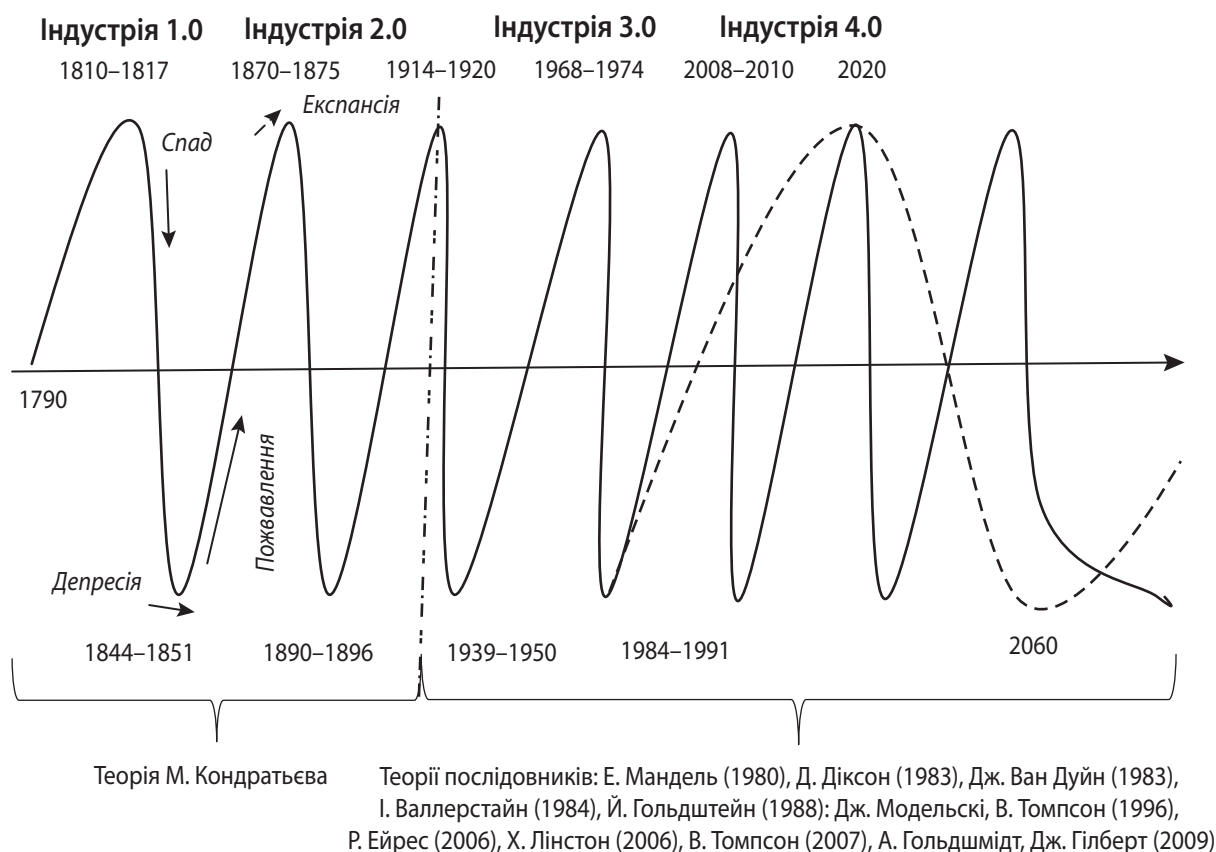

Рис. 2. Вплив промислових революцій на економічні цикли М. Кондратьєва

Джерело: авторська розробка з урахуванням [1; 3; 6; 7, р. 67; 12–14; 18; 19, р. 155; 20].

підходу до їх розрахунку та впливу на кон'юнктуру. Деякі з послідовників помітили, що у фазі спаду активізується інноваційна діяльність. Зокрема, А. Goldschmidt, J. Hilbert стверджували, що ключові технології в поєднанні з історичними фазами зростання впливають на існування регулярних циклів, у резуль-

таті чого цикли можуть накладатися один на одного [6, р. 22]. Н. А. Linstone [12, р. 260] зазначає, що цикл складається з двох частин: 1) спад, що відповідає періоду «креативного руйнування» (процес постійних якісних змін економічної системи зсередини в результаті появи нових ресурсів, ринків або технологій

за Й. Шумпетером [17]), або структурна фаза інновацій (за Т. Девезасом [2]), в економічній сфері характеризується стагнацією і спадом, що змінюється депресією; 2) підйом, час економічного відновлення та процвітання, спричинений консолідацією знань та використанням нових технологій.

Теорія стадій економічного зростання W. W. Rostow [15] передбачає шість етапів переходу від традиційного суспільства до інноваційного: традиційне суспільство, підготовка передумов для піднесення, піднесення, рух до зрілості, ера високого масового споживання, пошук якості життя. Розрахунки, засновані на даних розгортання світових фінансових криз, підтверджують, що саме під час економічних спадів активізується інноваційна діяльність, яка приводить до чергового підйому (інноваційні піки 60-х років XVIII ст., 20-30-х і 80-х років XIX ст. передують економічним підйомам).

Застосування цифрових технологій дає змогу суб'єктам реального сектора економіки нарощувати обсяги виробництва, що, своєю чергою, має позитивний вплив на ВВП [22, с. 136] і приводить до поживлення економіки (економічного підйому), що може стати початком нового циклу. Під поняттям «Індустрія 4.0» об'єднуються рішення, процеси та технології, які описують високий рівень застосування ІТ та інтенсивний ступінь їх впровадження у виробничі системи. Індустрія 4.0 є тією рушійною силою, тим драйвером, який дозволяє підвищити ефективність реального сектора економіки. Невід'ємною складовою Індустрії 4.0 є цифрові трансформації.

Цифровізація реального сектора економіки має позитивний вплив на функціонування фінансового (зокрема, банківського) сектора економіки. Оскільки банківський сектор відіграє ключову роль у фінансуванні реального сектора економіки та перерозподілі фінансових ризиків від інших суб'єктів економіки, то порушення функціонування банківського сектора та зниження ефективності надання банківських послуг негативно впливають на стан реального сектора економіки. Банківський сектор є ядром економіки будь-якої країни, тісно пов'язаний з реальним сектором економіки та цифровою економікою, тому знаходиться у взаємозалежності зі стабільністю та VUCA-середовищем (рис. 3). Попри явно дестабілізуючу дію, VUCA-середовище має позитивний вплив на розвиток цифрової економіки, оскільки дає поштовх до розробки нових технологій як для банківського, так і для реального секторів економіки.

Ми переконані, що економічні цикли здатні прискорюватися в результаті впливу цифрових технологій та VUCA-середовища на реальний сектор економіки. Цю гіпотезу підтверджує проведене дослідження даних річного зростання світового ВВП на душу населення в 1956–2021 рр. і прогноз до 2026 р. Рис. 4 ілюструє збільшення частоти коливань з 1990 р.

і вказує на зміну рівня життя населення впродовж досліджуваного періоду. На наш погляд, такий показник є більш інформативним порівняно з номінальним і реальним рівнями ВВП, оскільки нівелюється вплив курсових різниць та інфляційних процесів.

Циклічності підпорядковуються всі сектори економіки, у т. ч. банківський. Виявлення закономірності повторів дозволяє з більшою точністю прогнозувати періоди нестабільності та кризові явища в банківській діяльності.

І. М. Крупка наголошує, що зміни внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності банківського сектора зумовляють появу різноманітних загроз, які зазвичай мають фінансово-економічний характер. Ці загрози виникають внаслідок недостатньої адаптації банківського сектора до постійних змін умов ринку; загальної неплатоспроможності суб'єктів господарювання; зростання злочинності; споживчого менталітету громадян; недостатнього правового регулювання банківської діяльності або професійного рівня частини керівного складу та працівників банків. При цьому автор вважає, що нестабільність фінансового стану значної кількості вітчизняних банків є чи не основною загрозою фінансовій безпеці банківського сектору [25, с. 170–171].

Нестабільність банківського сектора може ускладнити реалізацію наглядової функції центрального банку. Тому центральні банки різних країн проводять дослідження стабільності банківського сектора з метою оцінювання можливостей банків протистояти системним ризикам, а також надання інформації про фактори та масштаби ризиків. З цих причин особливої уваги заслуговує дослідження чинників нестабільності банківського сектора та системних ризиків через призму VUCA.

Систематизацію поглядів основних економічних шкіл на чинники фінансової нестабільності наведено в *табл. 1*. До чинників виникнення фінансової нестабільності відносять переважно: банківський кредит, дефіцит бюджету, надмірну заборгованість, інфляцію, грошову пропозицію (звуження/розширення), заощадження, нагромадження, безробіття, дисбаланси розміщення капіталу на фінансових і фондових ринках. Виявлення чинників фінансової нестабільності дозволить обґрунтувати комплекс індикаторів для аналізу тенденцій, розпізнавання загроз (ризиків) та діагностики стабільності банківського сектора.

Слушною є думка І. Fisher [4], який зазначає, що основним чинником фінансової нестабільності є негативна динаміка фундаментальних показників, оскільки нестабільність сильно скоригована з макроекономічними циклами і, зокрема, з динамікою сукупної заборгованості в економіці. Нагромадження надто великої заборгованості в реальному секторі призводить до порушення рівноваги, для відновлен-

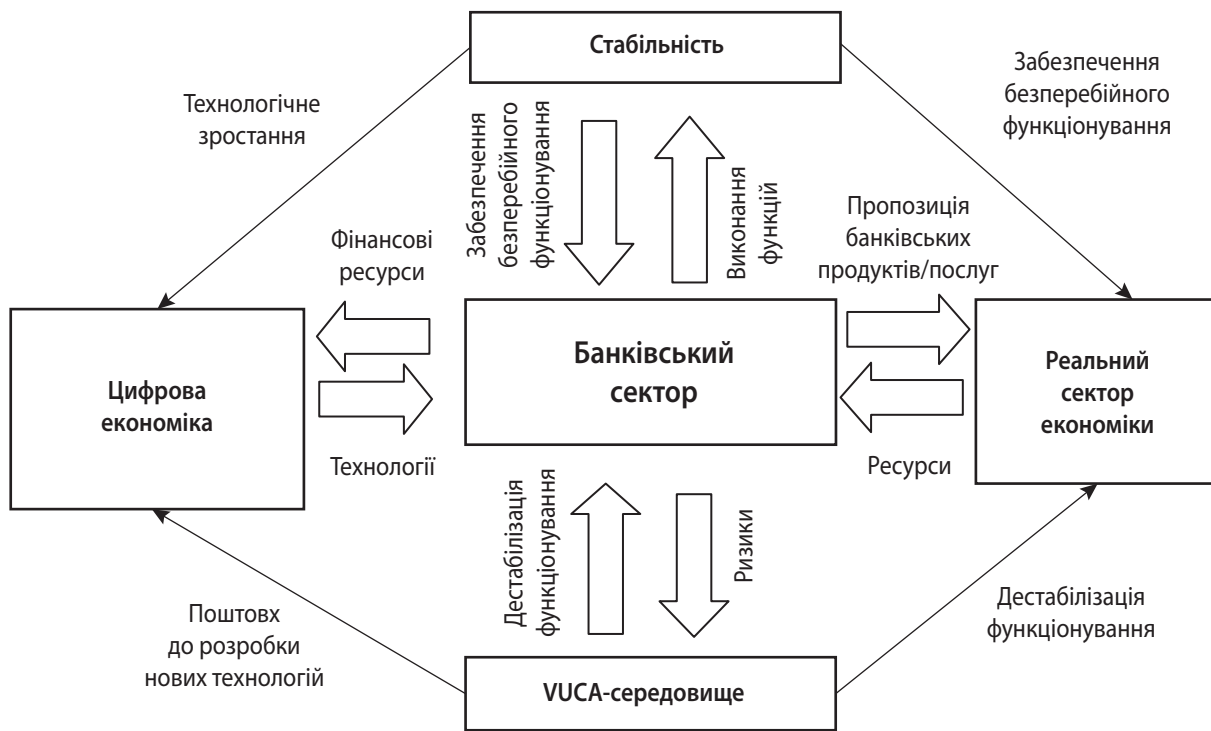

Рис. 3. Схема взаємодії банківського сектора з реальним сектором економіки та цифровою економікою

Джерело: авторська розробка.

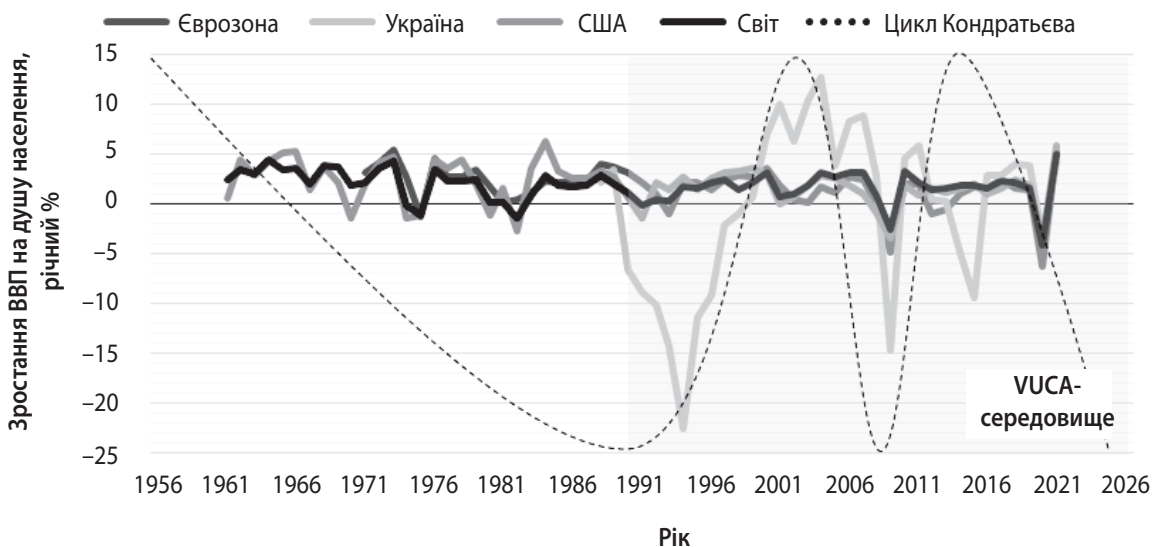

Рис. 4. Вплив VUCA-середовища на циклічність розвитку світової економіки в 1956–2026 рр. (прогноз)

Джерело: авторська розробка на основі даних [5].

ня якої необхідно її погасити за рахунок скорочення депозитів і розпродажу активів, що, своєю чергою, призводить до скорочення темпів зростання цін і обсягів виробництва, а також до збільшення рівня безробіття та кількості банкрутств.

Необхідно зазначити, що між фінансовою нестабільністю та банківськими ризиками існує тісний взаємозв'язок, здатний як посилювати, так і нівелювати негативний ефект від їх взаємовпливу. В еконо-

мічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення банківських ризиків.

За умов поширення системних ризиків забезпеченню стабільності банківського сектора в умовах впливу VUCA-середовища допоможе застосування таких інструментів: збір даних та аналітика, розробка та реалізація стратегії (рис. 5).

Великі дані, технології та людський інтерфейс лежать в основі методології ідентифікації існуючого

Погляди основних економічних шкіл на чинники фінансової нестабільності

№ з/п	Економічна школа	Чинник нестабільності									
		Банківський кредит	Дефіцит бюджету	Надмірна заборгованість	Інфляція	Грошова пропозиція	Споживання	Заощадження	Нагромадження	Безробіття	Розміщення капіталу на фінансових і фондових ринках
1	Теорія циклу Дж. М. Кейнса						+		+		
2	Посткейнсіанство				+					+	
3	Неокейнсіанство			+						+	+
4	Монетаристська модель економічної рівноваги М. Фрідмена	+	+			+			+		
5	Теорія обмеженості М. Туган-Барановського	+									
6	Гіпотеза фінансової нестабільності Х. Мінські	+		+							
7	Теорія боргової дефляції І. Фішера		+	+	+				+		
8	Модель рівноваги на фінансових ринках В. Шарпа										+
9	Теорія суспільного добробуту		+						+		
10	Підходи Р. Хоутрі та Ф. Хаєка до аналізу економічних циклів					+					

Джерело: авторська розробка на основі [21, с. 14].

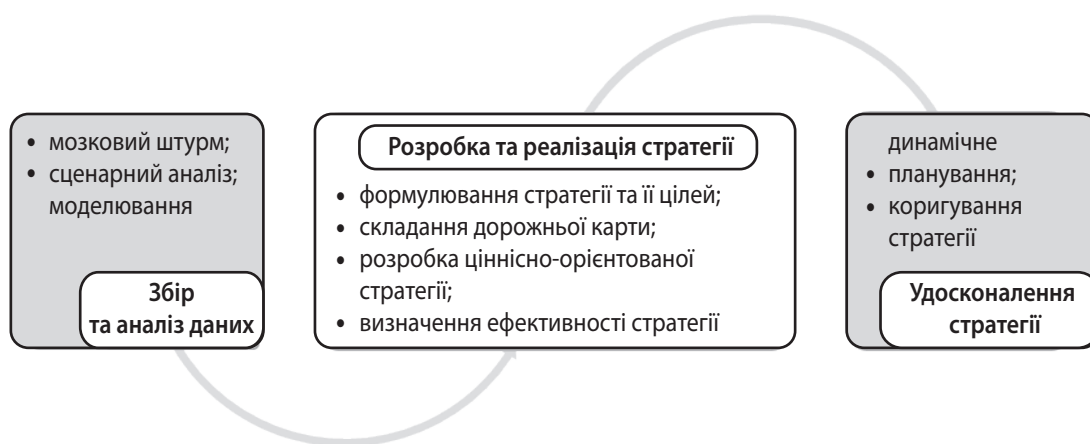

Рис. 5. Інструменти забезпечення стабільності банківського сектора в умовах VUCA-середовища

Джерело: авторська розробка.

ризик, побудований на дослідженні ретроспективних даних VUCA-середовища, з метою передбачення та розуміння потенційних ризиків у майбутньому. Такий підхід забезпечує своєчасність інформації, допомагає ідентифікувати нові проблеми з точки зору ризику та контролю, поліпшує розуміння того, що може піти не за планом, загострює передбачливість щодо відповідної стратегії реагування.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки про те, що починаючи з 90-х рр. XX ст. банківський сектор функціонує в умовах VUCA-середовища, яке є антиподом стабільності, характеризується хаотичністю та непередбачуваністю середовища функціонування в результаті накопичення політичних, економічних та інституційних ризиків. Цьому явищу

притаманні хаотичні зміни, відмінні від економічних циклів та не пов'язані з ними. Оскільки циклічність передбачає повторюваність періодів економічного розвитку з певним інтервалом, то їх настання можна передбачити. VUCA-середовище ж не дозволяє застосовувати прогностичні методи. Однак економічні цикли здатні прискорюватися в результаті впливу цифрових технологій та VUCA-середовища на реальний сектор економіки, зокрема, ВВП. Застосування цифрових технологій приводить до економічного підйому, що може стати початком нового циклу.

Аналіз поглядів основних економічних шкіл на сутність і тип взаємодії фінансового та реального секторів економіки дозволяє зробити висновки про зростання впливу фінансового сектора на реальний сектор економіки. При цьому чинники нестабільності банківського сектора та системних ризиків слід розглядати через призму VUCA з метою оцінювання можливостей банків протистояти системним ризикам.

Дослідження поглядів економічних шкіл на основні чинники фінансової нестабільності дозволяє стверджувати, що між фінансовою нестабільністю та банківськими ризиками існує тісний взаємозв'язок, здатний як посилювати, так і нівелювати негативний ефект від їх взаємовпливу. Визначення сутності та структури банківських ризиків дозволило систематизувати їх види у вигляді матриці на підставі врахування особливостей кількісної або якісної оцінки (фінансові та нефінансові ризики) та джерела їх продукування (внутрішні та зовнішні ризики), а також виділити системні ризики у складі зовнішніх фінансових ризиків як найбільш небезпечні для функціонування банківського сектора. Це потребує подальших досліджень особливостей забезпечення фінансової стабільності банківського сектора та впливу цифрових трансформацій на цей процес. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ayres R. U. Did the Fifth K-Wave Begin in 1990-92? Has it been Aborted by Globalization? In: *NATO Security through Science Series E: Human and Societal Dynamics*. Vol. 5: Kondratieff Waves, Warfare and World Security. P. 57–71. Amsterdam : IOS Press, 2006.
2. Devezas T. C., Linstone H. A., Santos H. J. S. The growth dynamics of the Internet and the long wave theory. *Technological Forecasting and Social Change*. 2005. Vol. 72, Iss. 8. P. 913–935. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2005.06.001>
3. Dickson D. Technology and Cycles of Boom and Bust. *Science*. 1983. Vol. 219. Iss. 4587. P. 933–936. DOI: [10.1126/science.219.4587.933](https://doi.org/10.1126/science.219.4587.933).
4. Fisher I. The Debt-Deflation Theory of Great Depression. *Econometrica*. 1933. Vol. 1. No. 4. P. 337–357. DOI: <https://doi.org/10.2307/1907327>
5. GDP per capita growth (annual %). World Bank Open Data. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?end=2021&most_recent_value_desc=true&start=1960

6. Goldschmidt A., Hilbert J. Health Economy in Germany – Economical Field of the Future (Gesundheitswirtschaft in Deutschland – Die Zukunftsbranche). Germany : Wikom Publishing house, Wegscheid, 2009.
7. Goldstein J. S. Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age. New Haven, CT : Yale University Press, 1988. 384 p.
8. Goldstein M. The Asian Financial Crisis: Causes, Cures and Systematic Implications. Peterson Institute for International Economics, Washington, 1998. 100 p.
9. Horney N., Pasmore B., O'Shea T. Leadership agility: A business imperative for a VUCA world. *Human Resource Planning*. 2010. Vol. 33. Iss. 4. P. 33–38. URL: <https://luxorgroup.fr/coaching/wp-content/uploads/Leadership-agility-model.pdf>
10. Khalatur S. et al. A Model for Analyzing the Financial Stability of Banks in the VUCA-World Conditions / Khalatur S., Velychko L., Pavlenko O., Karamushka O., Huba M. A. *Banks and Bank Systems*. 2021. Vol. 16. Iss. 1. P. 182–194. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16\(1\).2021.16](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16(1).2021.16)
11. Kregel J. The Natural Instability of Financial Markets. *The IDEAs Working Papers Series*. 2009. No. 4. 25 p. URL: https://www.networkideas.org/working/jun2009/04_2009.pdf
12. Linstone H. A. The Information and Molecular Ages: Will K-Waves Persist? In: *NATO Security through Science Series E: Human and Societal Dynamics*. Vol. 5: Kondratieff Waves, Warfare and World Security. Amsterdam : IOS Press. P. 260–269.
13. Mandel E. Long Waves of Capitalist Development: A Marxist Interpretation. Verso Books, 1995. 184 p.
14. Modelski G., Thompson W. R. Leading Sectors and World Politics: The Coevolution of Global Economics and Politics. Columbia, SC : University of South Carolina Press, 1996. 282 p.
15. Rostow W. W. Politics and the Stages of Growth. London : Cambridge University Press, 1971. 428 p.
16. Schroeder S. Defining and detecting financial fragility: New Zealand's experience. *International Journal of Social Economics*. 2009. Vol. 36. Iss. 3. P. 287–307. DOI: [10.1108/03068290910932765](https://doi.org/10.1108/03068290910932765).
17. Schumpeter J. A. Capitalism, Socialism and Democracy. London ; New York : Routledge, 1950. 433 p.
18. Thompson W. R. The Kondratieff Wave as Global Social Process. World System History, Encyclopedia of Life Support Systems, UNESCO / Ed. by G. Modelski, R. A. Denmark. Oxford : EOLSS Publishers, 2007. URL: <http://eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-94-15.pdf>
19. Van Duijn J. J. The Long Wave in Economic Life. Boston, MA: Allen and Unwin, 1983. 256 p.
20. Wallerstein I. Economic Cycles and Socialist Policies. *Futures*. 1984. Vol. 16. Iss. 6. P. 579–585. DOI: [https://doi.org/10.1016/0016-3287\(84\)90120-4](https://doi.org/10.1016/0016-3287(84)90120-4)
21. Баліцька В. В., Короткевич О. В. Теоретико-методичні основи ідентифікації чинників фінансової нестабільності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 23. С. 10–17. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2016/4.pdf
22. Жежерун Ю. В. Індустрія 4.0 і цифрові трансформації реального сектору економіки // Цифрова економіка як ключовий тренд розвитку постіндустріального суспільства : колективна монографія. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. С. 136–155.

23. Касьянова Н. В. Концепція формування кумулятивної стратегії розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 2. С. 78–82. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_2/pdf/078-082.pdf
 24. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения: избранные труды. М.: Экономика, 2002. 787 с.
 25. Крупка І. М. Фінансово-економічна безпека банківської системи України та перспективи розвитку національної економіки. *Бізнес Інформ*. 2012. № 6. С. 168–175. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-6_0-pages-168_175.pdf
 26. Луценко І. С. Детермінанти VUCA-світу під час формування стійкості та надійності ланцюгів поставок в умовах COVID-19. *Інтелект XXI*. 2021. № 1. С. 55–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-1.10>
 27. Ремньова Л. Основні виклики та детермінанти нової моделі управління персоналом у VUCA-світі. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3. С. 99–105. DOI: [10.25140/2411-5215-2019-3\(19\)-99-105](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-3(19)-99-105).
 28. Чалюк Ю. О. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах VUCA, SPOD, DEST TA BANI світу. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>
- REFERENCES**
- Ayres, R. U. "Did the Fifth K-Wave Begin in 1990-92? Has it been Aborted by Globalization?". In *NATO Security through Science Series E: Human and Societal Dynamics*, vol. 5: Kondratieff Waves, Warfare and World Security, 57-71. Amsterdam: IOS Press, 2006.
- Balitska, V. V., and Korotkevych, O. V. "Teoretyko-metodychni osnovy identyfikatsii chynnykiv finansovoi nestabilnosti" [Theoretical and Methodological Basis for Identification of the Factors of Financial Instability]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 23 (2016): 10-17. http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2016/4.pdf
- Chaliuk, Yu. O. "Hlobalnyi sotsialno-ekonomichni rozvytok v umovakh VUCA, SPOD, DEST TA BANI svitu" [Global Socio-Economic Development in VUCA, SPOD, DEST and BANI World]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 36 (2022). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>
- Devezas, T. C., Linstone, H. A., and Santos, H. J. S. "The growth dynamics of the Internet and the long wave theory". *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 72, no. 8 (2005): 913-935. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2005.06.001>
- Dickson, D. "Technology and Cycles of Boom and Bust". *Science*, vol. 219, no. 4587 (1983): 933-936. DOI: [10.1126/science.219.4587.933](https://doi.org/10.1126/science.219.4587.933)
- Fisher, I. "The Debt-Deflation Theory of Great Depression". *Econometrica*, vol. 1, no. 4 (1933): 337-357. DOI: <https://doi.org/10.2307/1907327>
- "GDP per capita growth (annual %)". *World Bank Open Data*. https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?end=2021&most_recent_value_desc=true&start=1960
- Goldschmidt, A., and Hilbert, J. *Health Economy in Germany – Economical Field of the Future* (Gesundheitswirtschaft in Deutschland – Die Zukunftsbranche). Germany: Wikom Publishing house, 2009.
- Goldstein, J. S. *Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age*. New Haven, CT: Yale University Press, 1988.
- Goldstein, M. *The Asian Financial Crisis: Causes, Cures and Systematic Implications*. Washington: Peterson Institute for International Economies, 1998.
- Horney, N., Pasmore, B., and O'Shea, T. "Leadership agility: A business imperative for a VUCA world". *Human Resource Planning*, vol. 33, iss. 4 (2010): 33-38. <https://luxorgroup.fr/coaching/wp-content/uploads/Leadership-agility-model.pdf>
- Kasianova, N. V. "Kontseptsiiia formuvannia kumuliatyvnoi stratehii rozvytku pidpriemstva" [The Concept of Forming a Cumulative Strategy for the Development of the Enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 4, part 2 (2009): 78-82. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_2/pdf/078-082.pdf
- Khalatur, S. et al. "A Model for Analyzing the Financial Stability of Banks in the VUCA-World Conditions". *Banks and Bank Systems*, vol. 16, no. 1 (2021): 182-194. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16\(1\).2021.16](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16(1).2021.16)
- Kondratev, N. D. *Bolshiye tsikly konyunktury i teoriya predvideniya: izbrannyye trudy* [Large Cycles of Conjunction and the Theory of Foresight: Selected Works]. Moscow: Ekonomika, 2002.
- Kregel, J. "The Natural Instability of Financial Markets". *The IDEAs Working Papers Series*, no. 4 (2009). https://www.networkideas.org/working/jun2009/04_2009.pdf
- Krupka, I. M. "Finsanovo-ekonomichna bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy ta perspektyvy rozvytku natsionalnoi ekonomiky" [Financial and Economic Security of the Banking System of Ukraine and Prospects for the Development of the National Economy]. *Biznes Inform*, no. 6 (2012): 168-175. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-6_0-pages-168_175.pdf
- Linstone, H. A. "The Information and Molecular Ages: Will K-Waves Persist?" In *NATO Security through Science Series E: Human and Societal Dynamics*, vol. 5: Kondratieff Waves, Warfare and World Security, 260-269. Amsterdam: IOS Press.
- Lutsenko, I. S. "Determinanty VUCA-svitu pid chas formuvannia stiiikosti ta nadiinosti lantsiuhiv postavok v umovakh COVID-19" [Determinants of the VUCA World during the Formation of Sustainability and Reliability of Supply Chains in the Conditions of COVID-19]. *In-telekt XXI*, no. 1 (2021): 55-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-1.10>
- Mandel, E. *Long Waves of Capitalist Development: A Marxist Interpretation*. Verso Books, 1995.
- Modelski, G., and Thompson, W. R. *Leading Sectors and World Politics: The Coevolution of Global Economics and Politics*. Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1996.
- Remnyova, L. "Osnovni vyklyky ta determinanty novoi modeli upravlinnia personalom u VUCA-sviti" [The Main Challenges and Determinants of the New HR-Management Model in a VUCA-World]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 3 (2019): 99-105. DOI: [10.25140/2411-5215-2019-3\(19\)-99-105](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-3(19)-99-105)

Rostow, W. W. *Politics and the Stages of Growth*. London: Cambridge University Press, 1971.

Schroeder, S. "Defining and detecting financial fragility: New Zealand's experience". *International Journal of Social Economics*, vol. 36, no. 3 (2009): 287-307.
DOI: 10.1108/03068290910932765

Schumpeter, J. A. *Capitalism, Socialism and Democracy*. London ; New York: Routledge, 1950.

Thompson, W. R. "The Kondratieff Wave as Global Social Process". *World System History, Encyclopedia of Life Support Systems*, UNESCO. Oxford : EOLSS Publishers, 2007.
<http://eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-94-15.pdf>

Van Duijn, J. J. *The Long Wave in Economic Life*. Boston, MA: Allen and Unwin, 1983.

Wallerstein, I. "Economic Cycles and Socialist Policies". *Futures*, vol. 16, no. 6 (1984): 579-585.
DOI: [https://doi.org/10.1016/0016-3287\(84\)90120-4](https://doi.org/10.1016/0016-3287(84)90120-4)

Zhezherun, Yu. V. "Industriia 4.0 i tsyfrovi transformatsii realnoho sektoru ekonomiky" [Industry 4.0 and Digital Transformations of the Real Sector of the Economy]. In: *Tsyfrova ekonomika yak kliuchovyi trend rozvytku postindustrialnoho suspilstva*, 136-155. Kyiv: DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», 2019.

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G29
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-175-181>

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ОЦІНКА ФАКТОРІВ ВПЛИВУ

©2023 ВІННИЧЕНКО О. В., ГАНЦЕВА А. О.

УДК 336.71
JEL: G20; G21; G29

Вінниченко О. В., Ганцева А. О. Фінансова стійкість банку: сутність та оцінка факторів впливу

Стаття присвячена аналізу теоретичних підходів до сутності поняття «фінансова стійкість банку» та розробці практичних рекомендацій щодо структуризації основних факторів впливу на фінансову стійкість банку. Зазначено, що фінансова стабільність банківської системи безпосередньо пов'язана зі стабільністю кожного окремого банку, що входить до її складу. Зазначено, що значний негативний вплив на банківську систему нашої країни на сучасному етапі відбувається через воєнні події, інфляцію, скорочення виробництва та зниження інвестиційної активності. На основі аналізу й узагальнення існуючих підходів до визначення сутності поняття «фінансова стійкість банку» із застосуванням контент-аналізу було визначено основні компоненти фінансової стійкості банку, а саме: забезпечення покриття ризиків; здатність банку протидіяти негативним зовнішнім і внутрішнім факторам; ефективність використання активів і фінансових ресурсів; забезпечення ліквідності, платоспроможності та прибутковості банку. Проаналізовано основні фактори, що впливають на фінансову стійкість банку. З використанням системного аналізу в статті запропоновано структурну модель ієрархії факторів, що впливають на фінансову стійкість банку. Результати структуризації факторів впливу на фінансову стійкість банку дають можливість обирати вірну послідовність дій і дозволяють визначити пріоритетні проблеми, які вимагають першочергового вирішення при ухваленні управлінських рішень з розробки та реалізації програми розвитку банку.

Ключові слова: фінансова стійкість банку, ліквідність, платоспроможність, якість активів, якість пасивів, фактори впливу.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 15.

Вінниченко Олена Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: viavi1974@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4681-7975>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/ABG-5060-2021>

Ганцева Анна Олександрівна – студентка, кафедра фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

UDC 336.71
JEL: G20; G21; G29

Vynnychenko O. V., Hantseva A. O. Financial Sustainability of Bank: The Essence and Assessment of Factors of Influence

The article is concerned with analyzing theoretical approaches to the essence of the concept of «financial sustainability of bank» and developing practical recommendations for structuring the main factors influencing the financial sustainability of a bank. It is specified that the financial sustainability of the banking system is directly related to the sustainability of each individual bank that constitutes a part of it. It is noted that a significant negative impact on the banking system of our country at the present stage is exerted through events of the ongoing war, inflation, reduction of production, and a decrease in investment activity. Based on the analysis and generalization of existing approaches to determining the essence of the concept of «financial sustainability of bank» using content analysis, the main components of financial sustainability of a bank have been identified, namely: ensuring risk coverage; the bank's ability to counteract negative external and internal factors; efficiency of use of assets and financial resources; ensuring liquidity, solvency and profitability of the bank. The main factors influencing the financial sustainability of a bank are analyzed. Using system analysis, the article offers a structural model of the hierarchy of factors influencing the financial sustainability of the bank. The results of structuring the factors influencing the financial sustainability of the bank help to choose the right sequence of actions and allow to identify priority problems that require first-order solutions when making managerial decisions on the development and implementation of the bank's development program.

Keywords: financial sustainability of bank, liquidity, solvency, quality of assets, quality of liabilities, factors of influence.

Fig.: 3. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 15.